

V Bruselu dne 11.9.2014
COM(2014) 567 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Zpráva o provádění strategie pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací

{SWD(2014) 276 final}

1. SOUVISLOSTI

V září 2012 přijala Komise sdělení „Zaměření mezinárodní spolupráce EU v oblasti výzkumu a inovací a její posílení: Strategický přístup“¹. Sdělení bylo přijato Evropským parlamentem², Radou³, Evropským hospodářským a sociálním výborem⁴ a Výborem regionů⁵.

Ve sdělení bylo zdůrazněno, že globální výzvy vyžadují globální odpovědi a jsou hnací silou mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací. Zapojení do mezinárodní spolupráce je rovněž zásadní pro přilákání talentů, pro přístup ke znalostem a na trhy, a tím pro nárůst konkurenceschopnosti EU.

Posílená spolupráce EU s jejími mezinárodními partnery je tudíž nezbytná pro vytvoření kritického množství, sdílení znalostí a nalézání inovativních řešení. To vyžaduje strategii zahrnující všechny rozměry mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací. Ta by měla zlepšit spolupráci na dvoustranné i regionální úrovni, stejně jako spolupráci v rámci mnohostranných fór, zároveň by však by měla vytvořit synergie s vnějšími politikami EU a s členskými státy.

Sdělení proto zdůraznilo, že posílení a zaměření mezinárodní spolupráce EU vyžaduje přístup, který plně zachycuje globální rozměr výzkumu a inovací ve všech jeho aspektech. To je zakotveno v programu Horizont 2020 prostřednictvím jeho většího zaměření na mezinárodní spolupráci. Kromě Horizontu 2020 se strategie rovněž zaměřila na posílení prvku inovace v mezinárodní spolupráci rozvojem odpovídajících zásad a rámcových podmínek, posílením propojení s mnohostrannými iniciativami a zlepšením synergií s vnějšími⁶ politikami EU a činnostmi členských států.

Komise se zavázala informovat o pokroku při provádění strategie v roce 2014. Tento dokument je zprávou o současném stavu.

2. MEZINÁRODNÍ ROZMĚR PROGRAMU HORIZONT 2020

Rozvíjení mezinárodního rozměru programu Horizont 2020⁷ a programu Euratom⁸, a zejména jejich prvních pracovních programů bylo v průběhu prvních dvou let provádění strategie důležitou oblastí činnosti.

Právní předpisy týkající se programu Horizont 2020⁹ zdůrazňují význam mezinárodní spolupráce jako průřezové priority. Byl přijat dvojitý přístup zaměřující se na všeobecnou otevřenost a cílenou mezinárodní spolupráci, aby program Horizont 2020 přispíval k dosažení cílů sdělení z roku 2012.

¹ COM(2012) 497.

² Dne 9. října 2012 předložila komisařka Geoghegan-Quinnová sdělení výboru Evropského parlamentu ITRE.

³ CSST/2013/10405.

⁴ CESE/20122081.

⁵ CDR/2012/2076.

⁶ Včetně rozvojových a humanitárních politik.

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013 ze dne 11. prosince 2013.

⁸ Nařízení Rady (Euratom) č. 1314/2013 ze dne 16. prosince 2013.

⁹ Při odkazu na program Horizont 2020 se rozumí včetně programu Euratom.

Prostřednictvím všeobecné otevřenosti se mohou programu Horizont 2020¹⁰ účastnit právnické subjekty z celého světa. Jedná se o důležitý nástroj pro zlepšení mezinárodní spolupráce a bude zásadní pro části programu Horizont 2020, které fungují převážně na principu zdola nahoru, ačkoli i ty provádějí zvláštní činnosti pro rozvoj mezinárodního rozměru.

Granty poskytované Evropskou radou pro výzkum jsou stále více považovány za ocenění nejvyšší vědecké úrovně. Výzkumní pracovníci z celého světa mohou požádat o grant za předpokladu, že jejich výzkum probíhá v některém z členských států nebo v přidružené zemi.

Účast ve znalostních a inovačních společenstvích Evropského inovačního a technologického institutu je otevřena právnickým subjektům z celého světa. Se subjekty z třetích zemí spolupracují tři stávající znalostní a inovační společenství v oblasti změn klimatu, udržitelných zdrojů energie a informačních a komunikačních technologií.

Velký mezinárodní rozměr mají elektronické infrastruktury. Cílem činností je dále rozvíjet globální dosah sítě GÉANT a navazujících elektronických infrastruktur EU, a tím zpřístupnit údaje a umožnit spolupráci na dálku mezi vědci po celém světě.

Akce Marie Skłodowska-Curie (akce „Marie Curie“) umožní v průběhu programu Horizont 2020 přibližně 15 000 mimoevropských výzkumných pracovníků zahájit svou profesní dráhu nebo v ní pokračovat v Evropě. Mimoto jsou podporována dočasná přidělení výzkumných pracovníků z Evropy na různá místa ve světě. Očekává se, že do roku 2020 se akcí „Marie Curie“ bude účastnit více než 3 500 mimoevropských organizací.

Pro doplnění všeobecné otevřenosti jsou činnosti cílené mezinárodní spolupráce zahrnuty v celém programu Horizont 2020. U těchto činností jsou předem stanovena témata i partneři pro spolupráci a týkají se oblastí, ve kterých spolupráce s mezinárodními partnery tvoří vzájemně výhodné situace.

Zjišťování udržitelných témat a partnerů pro činnosti cílené mezinárodní spolupráce bylo součástí přípravy prvních pracovních programů Horizontu 2020. Úplný seznam témat mezinárodní spolupráce obsažených v pracovních programech je dostupný na internetových stránkách účastníků¹¹. Přibližně 20 % všech témat v prvním pracovním programu je označeno jako relevantní pro mezinárodní spolupráci, což je více než v závěrečném roce sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj (okolo 12 %). Došlo však k posunu směrem k využívání neformálnějších způsobů stimulace mezinárodní spolupráce s menším počtem koordinovaných výzev¹² a tématy, kde účast subjektů ze třetích zemí je kritériem způsobilosti. Mezinárodní spolupráce je většinou podporována v obecné rovině.

Nejdůležitější je, že existuje jasný trend směřující ke stanovení mezinárodní spolupráce v globální rovině, nejedná se o pouhou podporu přímé účasti výzkumných pracovníků ze třetích zemí na uzavřených grantových dohodách, ale o posun k podpoře mezinárodní spolupráce přispíváním k mnohostranným iniciativám.

¹⁰ Možnost účasti nezbytně neznamená získání finančních prostředků z rozpočtu programu 2020. Pravidla poskytování finančních prostředků účastníkům ze třetích zemí jsou uvedena v části A přílohy o všeobecných podmínkách pracovního programu Horizont 2020 na období 2014–2015.

¹¹ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>

¹² Koordinovaná výzva je tvořena dvěma výzvami zahájenými současně ze strany EU a partnerské země. Obě výzvy jsou určeny k předkládání projektových návrhů vyžadujících spolupráci se subjekty druhé strany. Oběma stranám je předložen stejný návrh. Každá ze stran uzavírá smlouvu pouze s vlastními účastníky a pouze jim poskytuje finanční prostředky.

Příkladem toho, jak byla strategie uvedena do praxe, je uplatňování prohlášení z Galway¹³ o zahájení spolupráce v Atlantském oceánu společně s USA a Kanadou prostřednictvím výzvy Modrý růst.

Část výzkumu v oblasti jaderné syntézy spadající do pracovního programu Euratom rovněž zahrnuje velmi silnou složku mezinárodní spolupráce související zejména s evropským plánem pro jadernou syntézu a představovanou stěžejním projektem ITER.

Horizontální činnosti mezinárodní spolupráce jsou financovány prostřednictvím výzvy „Evropa jako globální hráč: inovativní a přemýšlivé společnosti podporující začlenění“. Podporují mezinárodní spolupráci v programu Horizont 2020, zahrnují však také činnosti přesahující tento program, jako je podpora politického dialogu s mezinárodními partnery EU.

Společné výzkumné středisko přispívá k mezinárodní spolupráci formou konkrétních činností s klíčovými partnery.

3. ROZVOJ SPOLEČNÝCH ZÁSAD A RÁMCOVÝCH PODMÍNEK PRO ZAPOJENÍ DO MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Strategický přístup k mezinárodní spolupráci vyžaduje rozvoj společných zásad a odpovídajících rámcových podmínek pro zapojení do spolupráce. Ty jsou nezbytné pro vytvoření rovných podmínek pro vzájemnou spolupráci výzkumných pracovníků z celého světa. Tyto zásady se týkají otázek, jako je odpovědný výzkum a inovace, dodržování integrity ve výzkumu, vyhodnocování návrhů na základě vzájemného hodnocení, podpora úlohy žen ve výzkumu a genderová problematika ve výzkumu, kariéra ve výzkumu¹⁴, spravedlivé a rovné nakládání s právy duševního vlastnictví, přístup k výzkumným údajům a infrastrukturám a otevřený přístup.

Za účelem dosažení tohoto cíle Komise podporuje činnosti Globální rady pro výzkum¹⁵, dobrovolné, neformální organizace vedoucích představitelů výzkumných rad. Na zasedání tohoto fóra v roce 2012 bylo jeho klíčovým úspěchem schválení prohlášení na vysoké úrovni týkajícího se zásad pro vědecky přínosné hodnocení a na zasedání v roce 2013 byla schválena prohlášení o otevřeném přístupu a integritě výzkumu. Na zasedání v roce 2014 bylo vydáno prohlášení o způsobu podpory další generace výzkumných pracovníků.

V souvislosti s politickými dialogy s partnerskými zeměmi a regiony je rostoucí pozornost věnována řešení rámcových podmínek pro zapojení do mezinárodní spolupráce. Tyto podmínky zahrnují mechanismy poskytování finančních prostředků pro spolupráci v partnerských zemích, způsobilost zahraničních společností k účasti na národních programech výzkumu a vývoje, systémy práva duševního vlastnictví, přístup k veřejným zakázkám a rizikovému kapitálu a právní úpravu přístupu k údajům a jejich vlastnictví.

V této souvislosti je klíčovým prvkem nalezení a odstranění překážek účasti subjektů pocházejících z třetích zemí v programech financovaných EU, jelikož jedním z hlavních problémů, kterým organizace z třetích zemí čelí, je zajištění finančních prostředků na pokrytí jejich účasti. To se vztahuje zejména na země, které nejsou automaticky způsobilé k získání finančních prostředků z rozpočtu programu Horizont 2020, tj. na skupinu zemí, mezi které nyní patří také Brazílie, Čína, Indie, Mexiko a Rusko. Tyto země byly naléhavě vyzvány, aby

¹³ <http://www.innovation.ca/sites/default/files/Rome2013/files/Canada-EU-US%20Galway%20Statement%20on%20Atlantic%20Research%20Cooperation%202013.pdf>

¹⁴ Např. Rada v současné době projednává přepracované znění směrnice 2005/71/ES o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu.

¹⁵ <http://www.globalresearchcouncil.org/>

nastavily mechanismy pro financování účasti jejich výzkumných pracovníků na programu Horizont 2020.

Za účelem vyřešení této klíčové záležitosti vytvořilo Mexiko doplňující mechanismus vyrovnávacího financování¹⁶, který poskytuje zdroj finančních prostředků mexickým partnerům v úspěšných projektech programu Horizont 2020 a který by mohl sloužit jako model inspirující podobné iniciativy v dalších partnerských zemích. Dalším příkladem je Nový Zéland, který zavedl mechanismus spolufinancování určený konkrétně pro projekty výměny pracovníků z oblastí výzkumu a inovací financované jako součást akcí Marie Skłodowska-Curie.

Překážku mezinárodní spolupráce představují potíže při udělování a vymáhání práv duševního vlastnictví. V tomto ohledu svědčí dialog mezi EU a Brazílií o zlepšení ochrany práv duševního vlastnictví v Brazílii. Co se týká USA, jsou podmínky inovačního rámce řešeny prostřednictvím diskusí v rámci Transatlantického partnerství pro obchod a investice. Rámcové podmínky pro spolupráci s Indií jsou vcelku uspokojivé, měl by však být posílen její patentový režim. V Jižní Africe bylo dosaženo výrazného pokroku díky několika relevantním právním předpisům týkajícím se práv duševního vlastnictví.

Evropští výzkumní pracovníci usilující o účast v programech v partnerských zemích se setkávají s několika problémy, zvláště s omezeným počtem výzev k předkládání návrhů otevřených evropským účastníkům. Přístup k informacím, jazykové bariéry, stejně jako finanční, administrativní a logistické postupy *de facto* omezují příležitosti pro účinnou spolupráci.

Vnitrostátní kontaktní místa vytvořená v partnerských zemích mohou rovněž sehrát klíčovou úlohu, zejména prostřednictvím koordinovaných akcí mezinárodní sítě vnitrostátních kontaktních míst. Mohou přispívat ke zlepšení viditelnosti programu Horizont 2020 a získávat zpětnou vazbu k mezinárodním činnostem výzkumných institucí v partnerských zemích.

4. SPOLUPRÁCE S MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI A MNOHOSTRANNÉ INICIATIVY

Co se týče globálních výzev v kritických oblastech, je mezinárodní spolupráce prováděna lépe prostřednictvím většího propojení s mezinárodními organizacemi a mnohostrannými iniciativami. Komise proto zvýšila podporu mnohostranným iniciativám v oblasti výzkumu a inovací, což také odráží první pracovní programy Horizontu 2020.

Změny klimatu, nedostatek zdrojů a úbytek biologické rozmanitosti bezesporu patří mezi největší environmentální, sociální a hospodářské výzvy 21. století, které vyžadují mnohostranné úsilí v oblasti výzkumu, v němž Evropa doposud hrála a stále hraje klíčovou úlohu. V tomto směru výzva programu Horizont 2020 nazvaná „Ochrana klimatu, životní prostředí, účinné využívání zdrojů a suroviny“ podporuje práci Belmontského fóra (Belmont Forum)¹⁷, neformální skupiny na vysoké úrovni sdružující světové subjekty (včetně Komise) financující výzkum globálních změn životního prostředí, která koordinuje poskytování finančních prostředků pro společný výzkum. Belmontské fórum rovněž podporuje ustanovení programu „Future Earth“ (Budoucnost Země), mezinárodního programu týkajícího se globální udržitelnosti, který integruje a rozšiřuje stávající mezinárodní programy¹⁸. Komise je rovněž

¹⁶ <http://www.conacyt.mx/index.php/el-conacyt/convocatorias-y-resultados-conacyt/convocatoria-conacyt-horizon2020>

¹⁷ <http://igfagcr.org>

¹⁸ Včetně WCRP (World Climate Research Programme; Světový program pro výzkum klimatu), IGBP (International Geosphere and Biosphere Programme; Mezinárodní program pro geosféru a biosféru),

jedním ze spolupředsedů Skupiny pro pozorování Země (GEO)¹⁹, dobrovolného partnerství vlád a mezinárodních organizací, které koordinuje snahy o vytvoření Globální soustavy systémů pozorování Země (GEOSS). Podpora je věnována rovněž Mezivládnímu panelu pro změnu klimatu (IPCC)²⁰, přednímu mezinárodnímu orgánu pro hodnocení změn klimatu a vědeckému orgánu fungujícímu pod záštitou Organizace spojených národů.

Výzva v oblasti zdraví se zaměřuje na aktivní podporu provádění GLOPID-R, iniciativy pro Globální spolupráci ve výzkumu připravenosti na infekční onemocnění (Global Research Collaboration for Infectious Diseases Preparedness)²¹. Podporovány jsou rovněž podobné iniciativy, jako je Mezinárodní konsorcium pro výzkum vzácných onemocnění (International Rare Diseases Research Consortium)²² a Globální aliance pro chronická onemocnění (Global Alliance for Chronic Diseases)²³.

Elektronické infrastruktury jsou další oblastí, ve které je Evropa aktivní na mnohostranné úrovni, např. v souvislosti se sítí GÉANT nebo aliancí výzkumných údajů (Research Data Alliance)²⁴.

Co se týče dalších mnohostranných fór, Komise vedla postup, který obnovil finanční rámec Programu pro hraniční vědy o člověku²⁵. Hrála také aktivní úlohu při obnovení evropské strategie pro fyziku částic²⁶ vedenou organizací CERN. Bylo posíleno partnerství mezi Komisí a organizací EIROforum²⁷. Komise hrála aktivní úlohu v rozvoji strategického plánu EUREKA 2020.

Mnohostranný přístup se ukázal být nejlepším postupem při řešení bezpečnosti nanotechnologie. Projekt Nanoreg, vyvinutý v rámci pracovní skupiny OECD pro vyrobené nanomateriály (Working Party on Manufactured nano-materials), těží z mnohostranného financování ze sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj (10 milionů EUR), od členských států (30 milionů EUR) a průmyslového odvětví (10 milionů EUR).

Komise se aktivně zapojila do práce různých útvarů OECD zabývajících se politikou v oblasti výzkumu a inovací i otázkami týkajícími se energetiky, jmenovitě globálního vědeckého fóra (GSF, Global Science Forum), výboru pro politiku v oblasti vědy a technologií (CSTP, Committee for Science and Technology Policy), pracovní skupiny pro politiku v oblasti technologií a inovací (TIP, Working Group on Technology and Innovation Policy), výborů spadajících pod Agenturu pro jadernou energii (NEA) a Mezinárodní energetickou agenturu (IEA). EU hraje klíčovou úlohu v rámci mezinárodní organizace ITER (Mezinárodní organizace energie z jaderné syntézy) a mezinárodního fóra „Generace IV“.

Komise zastupovala EU na zasedání ministrů pro vědu G8, které se konalo dne 12. června 2013 v Londýně, kde bylo schváleno pokračování práce skupiny vysokých úředníků pro globální výzkumné infrastruktury společně s důležitými usneseními o globálních výzvách a dostupných vědeckých údajích.

DIVERSITAS (mezinárodní program věd v oblasti biologické rozmanitosti) a IHDP (International Human Dimension Programme; Mezinárodní program pro lidský rozměr).

¹⁹ Členy GEO je 89 zemí a Komise (<http://www.earthobservations.org>)

²⁰ <http://www.ipcc.ch>

²¹ <http://glopidr.globe-network.org/>

²² <http://www.irdirc.org>

²³ <http://www.gacd.org>

²⁴ <https://rd-alliance.org/>

²⁵ <http://www.hfsp.org>

²⁶ <http://council.web.cern.ch/council/en/EuropeanStrategy/ESParticlePhysics.html>

²⁷ <http://www.eiroforum.org>

Vrcholná schůzka Rio+20 vyzvala k přípravě rozvojové agendy po roce 2015 s udržitelným rozvojem coby klíčovou otázkou. To bude obnášet sestavení souboru univerzálně uplatnitelných cílů udržitelného rozvoje, který se bude rovněž opírat o hodnocení pokroku v porovnání s rozvojovými cíli tisíciletí.

5. KOMUNIKACE

Předpokladem úspěšného provádění sdělení z roku 2012 je zajištění globálního povědomí o silných stránkách EU a její úloze v mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací. Za tímto účelem Komise navrhla komunikační strategii, která se cíleně zaměřuje na všechny zúčastněné strany jak v mezinárodním měřítku v partnerských zemích a mnohostranných fórech, tak v rámci členských států.

Jako její součást Komise zahájila komunikační kampaň s klíčovými heslem „Horizont 2020 – otevřený svět“. Kromě svého zaměření na program Horizont 2020 komunikační strategie rovněž zahrnuje prvky směřující ke zvýšení viditelnosti politiky EU v oblasti výzkumu a inovací a úlohy mezinárodní spolupráce v jejím rámci a ke zlepšení profilu EU jako centra excelence a znalostí.

Při podpoře programu Horizont 2020 mají zásadní úlohu vnitrostátní kontaktní místa jak v rámci EU, tak v partnerských zemích. Stejně tak síť Komise poradců pro výzkum a inovace a pracovníků v delegacích EU zabývajících se výzkumem a inovacemi hraje velmi aktivní roli nejen při prosazování programu Horizont 2020, ale také při navazování kontaktů s vědeckými poradci členských států, místními a regionálními vládami a dalšími činiteli. Všechny delegace EU rovněž pomáhaly při navazování kontaktů s výzkumnými organizacemi. Při zvyšování povědomí o možnostech účasti na programu Horizont 2020 hrají důležitou úlohu dvoustranné projekty s partnerskými zeměmi.

Důležitým nástrojem pro provádění komunikační strategie je vědecká diplomacie. Využívá například příležitosti na zasedáních na vysoké úrovni, čímž zvyšuje povědomí o mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu jako klíčového prvku vnějších politik a podporuje program Horizont 2020.

Na podporu provádění této komunikační strategie zpřístupnila Komise širokou škálu materiálů zahrnujících pohlednice, letáky, powerpointové prezentace, zpravodaj International Research Update, internetové stránky o mezinárodní spolupráci a video popisující mezinárodní rozměr programu Horizont 2020 a význam mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací. Některé z těchto materiálů jsou dostupné v jazycích partnerských zemí, jako je ruština a čínština. Byla rovněž posílena přítomnost na sociálních sítích.

6. POSÍLENÍ SYNERGIÍ S VNĚJŠÍMI POLITIKAMI EU A ČINNOSTMI ČLENSKÝCH STÁTŮ

Globální přístup k mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací s sebou rovněž přináší posílení synergií s ostatními politikami se silným globálním rozměrem a zejména s vnějšími politikami EU, včetně rozvoje, a s činnostmi členských států.

Prostřednictvím vědecké diplomacie lze mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací použít jako nástroj měkké síly a jako mechanismus pro zlepšování vztahů s klíčovými zeměmi a regiony. Stejně tak dobré mezinárodní vztahy usnadňují účinnou spolupráci v oblasti výzkumu a inovací. Vědecká diplomacie může sloužit jako podpora úsilí EU při řízení krizí a budování míru. Například infrastruktury v oblasti výzkumu, jako je synchrotronové zařízení SESAME²⁸ a projekty týkající se oblastí, jako je dopad změn klimatu a důsledky pro lidskou

²⁸ <http://www.sesame.org.jo/sesame/>

bezpečnost²⁹, mohou usnadnit dialog mezi výzkumnými pracovníky a zúčastněnými stranami na Blízkém východě.

Pro zdůraznění strategického významu mezinárodní spolupráce na nejvyšší úrovni se výzkum a inovace stále více stávají součástí obecného politického dialogu s mezinárodními partnery EU, jak se odráží v závěrech posledních vrcholných schůzek (Brazílie, Čína, Japonsko, USA a Afrika) a dalších zasedáních na vysoké úrovni (např. Kanada a Nový Zéland) konaných v roce 2013 a 2014.

Výzkum a inovace a obchodní politiky jsou úzce propojené. Jednání o dohodách o volném obchodu, jako je transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP) mezi EU a USA, jsou příležitostí pro zlepšení rámcových podmínek pro spolupráci v oblasti inovací.

Politiky v oblasti výzkumu a inovací mohou mít pozitivní dopad na politiky rozvojové spolupráce. Sdělení „Zvýšení dopadu rozvojové politiky EU: Agenda pro změnu“³⁰ vyzývá k vytvoření rozvojové politiky zaměřené na zavedení inovačních politik, které by rozvojovým zemím umožnily využít příležitostí, které nabízejí globálně integrovanými trhy.

Inovace jsou rovněž důležitým rozměrem humanitární politiky EU. Sdělení „Přístup EU ke zvyšování odolnosti: poučení z krizí v oblasti zajišťování potravin“³¹ vyzývá k podpoře inovativních přístupů k řízení rizik.

Synergie s nástroji vnější politiky byly rozšířeny díky tomu, že tam, kde to bylo vhodné, byly tyto nástroje použity k podpoře zvýšení kapacit v oblasti výzkumu a inovací. Například na základě nástroje pro rozvojovou spolupráci pro období 2007–2013 bylo přiděleno 30 milionů EUR na program Inovace pro zmírňování chudoby v Jižní Africe. Program pro výzkumné granty Africké unie podporuje provádění její politiky v oblasti vědy a techniky. 11. Evropský rozvojový fond (ERF) vyčlenil 35 milionů EUR na program „Znalosti pro rozvoj“. Nástroj evropské politiky sousedství (2007–2013) zahrnoval regionální program „East-Invest“ pokrývající šest zemí Východního partnerství a dále dvoustranné programy pro budování kapacit v zemích jižního sousedství. Přístupující země jsou zapojeny do akcí v oblasti výzkumu a inovací v rámci strategie pro Podunají i strategie EU pro jadranský a jónský region. V rámci nástroje předvstupní pomoci je zvláštní pozornost věnována posílení jejich výzkumné kapacity.

Pozornost je rovněž věnována dosažení užší koordinace mezi činnostmi členských států a přidružených zemí a činnostmi EU. Této otázce se věnovalo zejména Strategické fórum pro mezinárodní vědecko-technickou spolupráci (Strategic Forum for International S&T Cooperation, SFIC)³². Cílem činnosti SFIC bylo dosažení jeho cílů poskytováním strategického poradenství v oblasti rozvoje a provádění nové strategie pro mezinárodní spolupráci ve výzkumu a inovacích. Toto fórum rovněž připravilo pokyny pro zvýšení svého příspěví k vrcholným schůzkám a biregionálním dialogům a ustanovilo pracovní skupinu pro projednávání společných zásad. Došlo k rozvoji společných iniciativ s klíčovými partnery, jako jsou Indie, Brazílie, Čína a USA. Fórum SFIC přispělo ke strategickému plánování priorit budoucí spolupráce, zejména prostřednictvím specializovaného workshopu konaného dne 26. března 2014³³.

Dalším rozměrem spolupráce s členskými státy a přidruženými zeměmi je spojení jejich úsilí v zájmu navrhování a provádění společných činností. Nástroj stanovený článkem 185 byl

²⁹ <http://www.cliwasec.eu>

³⁰ COM(2011) 637.

³¹ COM(2012)586.

³² <http://www.consilium.europa.eu/policies/era/sfic>

³³ ERAC-SFIC 1359/14.

použit k založení Partnerství evropských a rozvojových zemí při klinických hodnoceních³⁴ a pracuje se na obnovení evropsko-středomořské spolupráce v oblasti výzkumu a inovací. Komise rovněž zkoumá posílení mezinárodní spolupráce prostřednictvím iniciativ společného plánování, jako například v oblasti vody pro Indii.

7. PRIORITY BUDOUCÍ SPOLUPRÁCE

7.1. Strategické plánování

Rozvoj strategického plánování priorit budoucí spolupráce byl jádrem sdělení z roku 2012. Jeho účelem je umožnit včasnější určení iniciativ pro spolupráci v odpovídajícím rozsahu a dosahu a jejich začlenění do pracovních programů Horizontu 2020.

Určování společně dohodnutých priorit spolupráce s partnerskými zeměmi a regiony doznalo od přijetí sdělení významného pokroku. Dialogy s partnery EU jsou primárním zdrojem inspirace pro toto plánování a v této souvislosti byly určeny priority v souladu se zásadami společného zájmu, vzájemného prospěchu, optimálního rozsahu a dosahu, partnerství a synergie. Více informací o tomto procesu poskytuje doprovodný pracovní dokument.

7.2. Dvoustranná spolupráce

Příklady způsobu nastavení priorit s partnerskými zeměmi lze nalézt v plánech mezinárodní spolupráce s Brazílií, Kanadou, Čínou, Koreou, Japonskem, Indií, Ruskem, Jižní Afrikou a USA, které jsou součástí doprovodného pracovního dokumentu.

Pokročilo rovněž nastavování priorit s ostatními zeměmi. Spolupráce s Austrálií se bude zaměřovat na energetiku, účinné využívání zdrojů a suroviny, zdraví, bezpečnost potravin a výzkumné infrastruktury.

Pro Mexiko prioritní oblasti budoucí spolupráce zahrnují zejména oblast energetiky, výzkum geotermálních energií, zdraví a informační a komunikační technologie.

Pro Nový Zéland jsou prioritami budoucí spolupráce oblast zdraví a bezpečnost potravin.

S Ukrajinou se spolupráce zaměří na informační a komunikační technologie, nové materiály a technologie zpracování, biotechnologie a dopravu.

Připojení k programu Horizont 2020 rovněž proběhlo hladce. Přidružené země se účastní tohoto programu na stejné úrovni jako členské státy. V současné době je přidružení dokončeno pro tyto země: Norsko, Island, Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, Černou Horu, Srbsko, Turecko, Izrael a Moldávii.

7.3. Regionální spolupráce

Pro globální přístup k mezinárodní spolupráci je rovněž zásadní spolupráce v oblasti výzkumu mezi EU a některými regiony. Zaměřuje se na regiony, se kterými byly zahájeny politické dialogy. Regionální spolupráce se rovněž opírá o potřebu řešit problémy, které nelze řešit na dvoustranné úrovni, např. onemocnění, jako jsou malárie, HIV a tuberkulóza, nebo otázky spojené s životním prostředím, udržitelným využíváním zdrojů a změnami klimatu. Regionální spolupráce může rovněž přispět k optimálnímu využívání výzkumných infrastruktur, jako je Africko-evropská radioastronomická platforma (Africa-European Radio-Astronomy Platform)³⁵, a k usnadnění přístupu ke znalostem dostupným v regionu.

Příklady nastavení priorit v regionálním kontextu lze nalézt v plánech pro oblast Středomoří a pro region Východního partnerství.

³⁴ <http://www.edctp.org>

³⁵ <http://www.aerap.org>

Pro Afriku jsou stávajícími oblastmi spolupráce: výzkum v oblasti zdraví prostřednictvím Partnerství evropských a rozvojových zemí při klinických hodnoceních (EDCTP 2), Globální soustava systémů pozorování Země a informační a komunikační technologie a do budoucna byla v rámci evropsko-afriického politického dialogu na vysoké úrovni stanovena jako prioritní oblast bezpečnosti potravin a výživy a udržitelné zemědělství.

V rámci Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC) jsou prioritami pro budoucí spolupráci biohospodářství, obnovitelné zdroje energie, informační a komunikační technologie, zdraví a biodiverzita a změna klimatu i profesní dráhy výzkumných pracovníků.

Spolupráce se zeměmi Perského zálivu se zaměří na energetickou bezpečnost, životní prostředí (včetně vody a klimatu), zdraví a informační a komunikační technologie.

Prioritami budoucí spolupráce se sdružením ASEAN jsou potraviny, zemědělství a biotechnologie a zejména akvakultura, zdraví, informační a komunikační technologie a obnovitelné zdroje energie.

8. ZÁVĚRY

Ačkoli při provádění strategie pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací, která byla zahájena v roce 2012, bylo dosaženo pokroku, je z výše uvedeného zřejmé, že se jednalo pouze o začátek a že je zapotřebí učinit mnohem více.

Mezinárodní rozměr programu Horizont 2012 a jeho pracovních programů je zapotřebí dále posilovat prostřednictvím lepšího začleňování mezinárodní spolupráce do strategického plánování Horizontu 2020 a do přípravy pracovního programu. Je zapotřebí, aby se zakládaly na prioritách budoucí mezinárodní spolupráce nastavených prostřednictvím strategického plánování.

Mimoto je nutné, aby pokračovala práce na rozvoji společných zásad a rámcových podmínek a odstraňování překážek spolupráce, což je zásadní pro zlepšení úrovně a kvality činnosti v oblasti mezinárodní spolupráce.

Další práce je zapotřebí i v souvislosti s monitorováním dopadu strategie prostřednictvím kvantitativních ukazatelů. Jak uvádí sdělení z roku 2012, bude se jednat o sledování celého globálního rozměru činností v oblasti mezinárodní spolupráce s cílem přesáhnout pouhá měření přímé účasti subjektů ze třetích zemí na uzavřených grantových dohodách programu Horizont 2020. S ohledem na skutečnost, že program Horizont 2020 byl spuštěn teprve k 1. lednu 2014, je předčasné činit k této otázce v této fázi závěry.

Nadále bude zlepšována a prováděna komunikační strategie v oblasti mezinárodní spolupráce, jelikož je klíčovým prvkem pro vytvoření povědomí o programu Horizont 2020 a jeho prosazování jako programu otevřeného světa. Komise se bude zároveň i nadále zaměřovat na vědeckou diplomacii a bude usilovat o zlepšení synergií s vnějšími politikami EU a s členskými státy.

Konkrétně pokrok, k němuž dojde při provádění strategie, bude sloužit k dalšímu posílení přístupu, který zahrnuje globální rozměr mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, a to s cílem řešit globální výzvy a dosahovat výsledků s větším dopadem.